

Zámoly-Kerekszenttamás templomromja

2009 szeptember 07. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

A Vértes és a Velencei-tó között elterül? tágas Zámolyi-medence névadó települése hoszszú f?utcás, fés?s beépítés?, kétezer lelkes község. Zámoly az Árpád-korban jelent?s hely volt, a királyi székváros, Fehérvár küls? védelmi övezetének része. A tatárjárás után Csókak? várának tartozéka, a XIV. században a közeli Csákvár gazdájának, Csák Máté tartományúrnak birtoka, majd a Szeghy család tulajdona. Középkori plébániatemploma a XII. században épült Szent L?rinc vértanú tiszteletére. A hódoltság els? évtizedeiben – a faluval együtt – rommá lett, az 1600-as évek derekán a visszatelepül? lakosok részben újjáépítették, de 1683-ban a török ismét felperzselte a települést. A község új birtokosa, a Lamberg család építtette a f?utcán álló új Szent L?rinc-templomot 1836–37-ben korai klasszicista stílusban az 1773 és 1775 között készült barokk épület helyébe.
Zámoly ?si plébániatemplomának maradványa a Székesfehérvár felé vezet? országút nyugati oldalán lév? temet?ben található. Tört k?b?l épült nyugati orma magasan áll, az oldalfalakat részben kiegészítették. Szentélye – az 1100-as évek végére jellemz?en – félkörívvel záródik.
A települést?l északra, a csákvári keresztez?dést?l Gánt felé vezet? országút mentén, a zámolyiak sz?l?hegyének lábánál egy másik rom rejt?zködik. A helyben bányászott dolomitból rakott, kör alaprajzú építmény a helybeliek vélekedése szerint „valami török hagyomány lehet”, valójában a szintén a hódoltság idején elpusztult Kerekszenttamás község templomának maradványa. A kétked? Tamás apostol tiszteletére szentelt rotunda a falunak is nevet adó plébániának épült a XII. században. A román korban nálunk is gyakori centrális épülettípus a Magyarországon ritkábban el?forduló, apszis nélküli változatot képviseli. Helyenként négy-öt méter magasan álló, egy méter 30 centiméter vastagságú körfalának hófehér köveit forró mészhabarccsal forrasztották egybe, a szinte bonthatatlanul kemény szerkezet ezért volt képes túlélni a háborúk, a környéken építkez?k és a garázda turisták rombolását.
Az elt?nt településr?l nem sokat tudunk. Els? említésekor, 1321-ben a Csák nemzetség tulajdonában volt, az 1400-as évek elején Csókak?, 1453 és 1461 között Vitány várának birtokaként szerepelt. A XVI. század dereka óta elhagyottan áll. Az épület kormeghatározása céljából Molnár Vera m?vészettörténész (1940–1979) kisebb ásatást folytatott 1962-ben. Az Alba Regia 1963–64. évi számában közzétett jelentése szerint a belül hat és fél méter átmér?j? (kívül több mint kilencméteres) körfalon a bejárat délen nyílott. Oltárának helyét semmi sem hangsúlyozza, az északkeleti falba mélyed? kis négyszögletes fülke talán a szentségtartó számára készült. A padlózatot meszes terrazzo borította.
Többé-kevésbé ennyi látható ma is Szenttamás kerek templomából. Az id?közben elszállt negyven esztend? alatt csak néhány k?darabbal lett szegényebb a védett rom.

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló